

lan nog
aar een
nst-ver-
hij zijn
en, 200-
en, toch
hij kan
paling
Zij is in
der uit-
it eenig
aanlei-
tenorde-
ding be-
lede uit-
meritus-
kerkeraad,
die hij
nu met
te bepa-
volgende

ling, die,
k in de
ek voor
tus blijft
ale ver-
wil, dat
ij; doch
hij zulks
rt. 3).
t golden
trechts
Emeriti-
log, 200-
zij met
izeeren,
at" (be-

art. 13,
ontlaan
eer van
en de
heid en
eerd en

n Neder-
clude-
in alle
en ook
ien met
ook een
examina-
woordig

red. van
d. i. die
en van
ondente
waar te

bepaald
d. 1866,
us in de
iserende
gd werd
willende
eten be-
e Classis

e vastge-
18). Een
telegen,
epen zal
eroeping
advisee-
Classis,
ordeelen,

nterdam)
oofdstuk
en, welke
i, behou-
conclu-
te land,
en Kerke-
eene ad-
: N.R.
door de
28 Meij
nen, door
gegeven,
plaatsen
teerende,
Kerken-

t te zeer
de is nu
rechtelijk
te oor-

kerkelijke
in Clas-
naar men
ad opge-
den, die
ijk; deels
en; deels,
e eeuwen
desver-
prediker
og enig
orkwam.
lgemeen
vermelde
arin ook
toodand
Synode
als Prof.
oorbeeld
te Wa-
gunde, in
rd, maar
en (gelijk
gewoon
g tot het
emeritus-
bevoegd
zels een
zelf ver-
hij ont-
vangelie-
hem dit
politieke
strekking
t, schrijft
waaron
alle erre-
n Kerke-
ge in de
an welke
bevoegd
ook maar
de Cock
ge grond
den van
t hebben
het Ger-
e echter
in Mid-
schrijft
arnemen
burg was

ik niet verplicht tot den predikdienst en ik ver-
koos ook niet mij daartoe te verbinden"; en in de
kwaliteit van Vlissingch predikant (emeritus) zat
hij in de Classe. Eerst bij het jaar 1785, toen
hij als hoogleraar naar Leiden ging (waar hij
ook predikant en dus lid van de Classe werd),
teekent hij aan (blz. 58): "Nu nam ook mijne
betrekkinge op de Classis van Walcheren een
einde."

3^e. De vergissing, die het mogelijk maakt,
alle de sub 1° en 2° vermelde bepalingen en
feiten over het hoofd te zien, ligt eenvoudig
hierin, dat men zich het emeritaat voorstelt
als eene losmaking van het ambt of wel van de
gemeente, in plaats van het op te vatten
als eene vrijstelling van het dienstwerk, waarbij
altijd de bevoegdheid toch ten volle blijft. Dit
laatste was de vaste beschouwing, tot in onze
eeuw. En dan ook op ander gebied, dan het
kerkelijke. In het reeds aangehaalde werk van
Prof. Water is ook daarvan te lezen, waar hij
(blz. 162-163) beschrijft, hoe hij, tegenover
de toen opkomende andere beschouwing, zijn
recht en zijne bevoegdheid als emeritus hoog-
leraar met goeden uitslag gehandhaafd heeft.
Intusschen, die andere beschouwing, die uit de
revolutionaire en collegiale beginselen voort-
vloede, werd al spoedig de heerschende;
allereerst op Kerkelijk gebied, door de orga-
nisatie van 1816; en daarna ook op andere ge-
bied, h.v. op het Universiteits, door de On-
derwijswet van 1838. Daardoor wordt van
die beschouwing allicht onwillekeurig iets
overgenomen. Maar toch is en blijft zij prin-
cipieel onjuist. En door onze Kerken moet in
ieder geval de daaraan tegenovergestelde be-
schouwing worden vastgehouden.

Maar ik moet afbreken, ook al zou er over
al de genoemde punten nog wel veel zijn bij
te voegen. Ik mag van den geachten Redac-
teur niet te veel plaatsruimte vragen, en ik
mag ook het geduld van de lezers niet te veel
op de proef stellen. Zoo ik toch reeds de
maat eenigzins te buiten ging, zij het mijne
verontschuldiging, dat de zaak indertijd van
het hoogste gewicht is.

F. L. RUTGERS,
Amsterdam, 3 Dec. 1892.

Dit door Prof. Rutgers aan de *Bazijn*
ingezonden stuk meenden we te mogen en
te moeten overnemen, en om het hoog ge-
wicht van het onderwerp, en om de bij-
drage, die het als zoodaanig geeft voor de
kennis van ons Gereformeerd kerkrecht.
Het stuk van Prof. De Cock, waarop het
een terugslag is, vindt men onder de ru-
briek *pers.*

Toch is er nog een andere reden, waarom
deze kleine polemiek tusschen twee Gere-
formeerde hoogleraren op zulk een schijn-
baar onbeduidend, maar toch zoo diep in-
grijpend punt, in zoo hoge mate de aan-
dacht verdient.

Vergissen kan de beste zich. Wien over-
kwam het niet? En allicht dat een ander
maal Dr. Rutgers op soortgelijke vergis-
sing gewezen wordt door hem, die nu in
dwaling verkeerde.

Maar toch neemt dit niet weg, dat al
zulke vergissing haar bedenkelijke zijde
heeft.

Immers in elk geschil kiezen de kerken
al spoedig partij; want op theologisch ge-
bied grijpt bijna alles onmiddellijk in het
kerkelijk leven in. Zoo vloet hier een
bron van altoos dreigende verdeeldheid.

En wat blijkt nu?

Dit, dat zoo de heeren De Cock en
Rutgers bij elkaar hadden gewoond, elkaar
dagelijks hadden kunnen spreken en in
een faculteit of aan één school hadden ge-
werkt, van dit altoos min aangenaam inci-
dent geen sprake zou zijn geweest.

Waar overtuiging of beginsel in het spel
is, moet uiteraard gestreden.

Maar een geschil dat alleen ontstaat,
omdat men niet van elkaar af weet, en
den dagelijken omgang mist, is niet ver-
antwoord.

Ook daarom zal het zulk een winst zijn,
zoodra er een deugdelijk organisch verband
tusschen School en Faculteit is gevonden.
De doerender theologische kracht voor
onze kerken moet in één verband werken.

CONCERTBEZOEK (7).

Wel verre van vijandig te staan tegen-
over het schoone en het genot van het
schoone, dat God ons in de wereld der
tonen schonk, dringt veeleer alles ons, om
het ontginnen van die goudrijn aan te
moedigen.

Dit kunnen, mogen en willen we niet
anders, omdat Gods heilig Woord ons ook
hier leiden moet.

Wie schiep nu de muziek? Wie anders
dan God? Er moet dus de Idee, de ge-
dachte, de bevattende van geheel de wereld
der tonen in God zijn geweest, eer ze een
uitgaand werk in zijn schepping werd.

Wie anders dan de Heere onze God is
het, die ons menschen, den eenen in meerdere,
den andere in mindere mate, het zinnig
schonk, om die golven van harmonisch ge-
luid in ons oor, en door ons oor in onze
ziel op te vangen, en wat in die golven
spreekt, te verstaan?

Een ook, wie anders dan de Heere onze
God schonk aan de machtige componisten
hun kunstenaarsnatuur, hun innerlijken ziels-
drang, hun genialen greep en hun rijke
composities?

Maakt dan God zelf geen muziek in heel
zijn schepping? Of hebt ge nimmer de
plechtige, zoo verhevene en aansprekende
muziek van den grooten Oceaan beluisterd?
Is er geen dreunen uit de tonenwereld in
zijn doonder? Ruischen niet in zijn natuur
de beken en stroomen? Is er soms geen
heerlijke muziek in het gieren en loeien
van den stormwind, en in het suizen van
de zachte koelte? En wat, wat zingt het
vogelheir anders dan een zang, dien God het
geleerd heeft? Zang der vogelen in het
woud, een zang van zijn Engelenkoor bij
de gouden harpen in de heerlijkheid om
zijn troon! En hoe zou dan een kind van God
een vijand van de muziek, als Goddelijke
schepping, kunnen zijn?

In de hel is geen muziek. Daar is niets
dan het knersen der tanden. Maar in Gods

hemel, en in het rijk der heerlijkheid dat
komt, is het al één lied, één zang, één
tolkelen van de gouden harpen. Zelfs het
laatste oordeel en 's Heeren weerkomst
wordt met het bazingsgeschal van den
Archangel ingeleid.

Lees eerst, en zing dan den 150en Psalm
mee, en zeg zelf, hoe eerbied voor Gods
Woord met de minachting of ook maar
onderschatting van de tonenwereld zou
kunnen gepaard gaan.

Uit onze kerken, uit onzen eredienst,
het is zoo, hebben wij, Calvinisten, radi-
caal als we in alles zijn, op radicale wijs
elke poging, om de kunst voor de religie
in de plaats te stellen, weerstaan.

We duden in onze bedehuizen geen
beelden en geen schilderijen, en zoo ook
geen solo's en geen koren, noch zelfs een
orgel, dat meer wil doen, dan het gezang
der gemeente steunen.

Maar beeld u nooit in, dat hier vijand-
schap tegen de kunst in spreekt. Al wat
hierin spreekt is welbewust verzet tegen
den mensch, den zondigen mensch, die de
kunst in het heiligmis misbruikt heeft, om
de zinnen in plaats van de ziel te treffen;
Gods creatuur in plaats van Hem, den
Schepper, te eeren; en schijnbaar oeneingen
van vroomheid voor dieper roeringen der
ziel in de plaats te geven.

Wat in Gods huis geroerd moet is niet
het oor, maar is de conscientie. En zoo ge
naar Israël verwijst, waar dit toch anders
was, zoo willen we ook daarop antwoorden,
maar nu niet. Thans zou dit te ver af-
leiden.

Omdat ik in het gebed de oogen sluit,
haat ik daarom de wereld, niet al wat ik
liefs in de wereld bezit? En zoo ook om-
dat ik in Gods huis Hem, Hem alleen roek,
en door geen kunst wil worden afgeleid,
zal ik daarom geacht worden een hater
van het schoone te zijn?

Zóó weinig, dat we veeleer de pogingen,
om door angelen op school, en door oefen-
ning in zangvereenigingen, het gezang in
Gods huis te verbeteren, van harte toe-
juchlen, mits het maar nooit het gevolg
hebbe, dat men in de kerk komt om zijn
mooie stem te laten hooren; maar in de
kerk verstaat en doorleert, ook onder het
lied, wat verootmoediging, wat lof en wat
aanbidding is.

Een menschenziel in Gods huis, die niet
aanbiddt, is onschoon, is leelijk, vloekt tegen
de heilige kunst; en daarentegen een een-
voudig moederke, dat in Gods huis met
haar ziel in de ontroering der aanbidding
komt, is in den hoogsten zin schoon.

Alles op zijn tijd, en alles op zijn plaats.
Maar in Gods huis is keel-expositie en
instrumentele virtuositeit niet aan zijn
plaats. Daar vraagt de kenner om een an-
der, om een *hooger* schoon.

Kunt ge daarentegen, in het gemeene
leven, altijd meederen in het schoone van
Gods tonenwereld inleiden, en met een pro-
gramma, zonder gif voor de zielen, door
goede uitvoering de tonenwereld ruichen
doen, o, laat het dan toch niet, en geniet
ook deze kostelijke gave van uw God.

Ons ideaal zou het zelfs zijn, indien er
vraag of laat nog eens uit ons Calvinistisch
volk een componist als Bach of Mozart
mocht opstaan, die al de zielsovervloed en
al de sielsworsteling en al den zielstrid
van een kind van God, dat uit den dood
in het leven overging, in zuivere, rijke,
dweepende symfonieën wist te stamelen.

Uit zulke symfonieën moet het lied der
verlosten voor den Troon bestaan, en wie
onzulke een symfonie op aarde te beluisteren
gaf, zou hemelmuze op aarde doen hooren.

Jaist echter omdat we de muziek als
gave Gods, en als voertuig der ziel zoo
zeer hoog en hooge stellen, moet er wel te-
gen getoond, als de zondige mensch ook
deze kostelijke gave Gods misbruikt; voor-
bijziet, dat de zonde, gelijk in alles, zoo ook
in de wereld der tonen indringt; en er zelfs
bij de kinderen Gods, verlost door het
bloed des Lams, worden gevonden, die
hier niets van merken, niets van spuren,
en vrij dit zondige, dit giftige, in hun ziel
laten invloeden, als het maar *formel*
schoone muziek is.

Dit is iets van Satan, voor u verschijn-
ende als een Engel des Lichts.

En toch, zóó onnadenkend gaat het on-
der de minnaars der muziek gemeenlijk toe,
dat zelfs de vraag, of de muziek ook door
zonde vergiftigd kan zijn, bijna in niemands
zin opkomt.

Bij de muziek schijnt alles geoorloofd.
Er is geen waarheid, er is geen zellbe-
sef in.

Of, om dit ééne voorbeeld te nemen,
als ge Calvinisten vindt, die met onzen
Catechismus belijden, dat de Maag een ere-
dienst maar algodertij is, en ge hooft dan
toch diezelfde Calvinisten, met de hoogste
tonen, het *Ave verum Corpus*, d. i. het
aanbiddingslied van de Hostie uitgalmen,
waar is dan het zellbesef, het weten wat
men doet, waar het *gertelijk onder-
scheiden*?

RECENSIE.

De heer R. Boerma te Groningen gaf
een herdruk van *ÆGIUS FRANCKEN*,
Kern der Christelijke leer.

Deze uitgave juichen we toe.

Voorreest omdat er uit blijkt, dat de
Gereformeerde boekenmarkt volstrekt nog
niet oververzadigd is, en steeds nieuwe
koopers voor de oude waar ziet aankomen.

Ten tweede omdat de uitgave niets te
wenschen overlaat.

En ten derde, omdat Francken veel
heeft, waardoor hij zich ook nu nog aan-
beveelt.

Want wel voldoet hij voor onze tijd
niet meer, en zoo hij, had hij nu geleed,
gelet hebben op allerlei vragen en beden-
kingen, die in zijn tijd nog niet aan de orde
waren. Maar onder de schrijvers van zijn

tijd is hij toch een van de beste, klaarste
en volgendste.

Hij ligt nog achter Comrie, en komt dus
niet in de geschillen van het laatste
vorige eeuw; maar wel klinkt nog in hem
na die goede kerngezonde theologie uit de
beste dagen van den bloeitijd onzer kerken.

In elk geval steekt de degelijkheid van
Francken even hoog uit boven de opperv-
vlakkigheid van het Methodisme, als zijn
helderheid en klaarheid boven de taalver-
warring en verwarring van denkbeelden,
waarop de troebele mystiek der ethische
mannen ons volk vergast.

KUYPER

Voor Koolwijk's Scholen.

Ontvangen door Dr. J. H. HOUTZAGERS te
Koolwijk, voor de school te Koolwijk, van C.
B. uit A. f. 250, van IVB, te Delfzijl, f. 250;
van H. O. te Lunteren, toegezonden door
den heer Mr. T. Baron Mackay te 's Graven-
hage f. 250.

Ontvangen door den heer J. H. DEERBURG te
Amsterdam: van de Ger. kerk Doensburg B
door tusschenkomst van den heer Hazelhoof,
f. 250, van de Wed. J. f. 1, H. P. f. 15.
Mevr. E. f. 5 en door tusschenkomst van den
heer A. Pant, van den kerkeraad te W. f. 158,
den heer J. J. de H. f. 750.

Uit de Pers.

De hillykheid vordert, dat we ook het stuk
van Prof. De Cock in zijn geheel ter kennis
van onze lezers brengen.

Het kwam voor in de *Bazijn* van 2 De-
cember, en luidt aldus:

Sedert de Afscheiding in 1831 meende de Afschei-
dende kerk dat volgens de Kerkorde van Dordrecht,
anno 1619 het niet geoorloofd is, dat dezelfde persoon
beleid wordt met het voorzitterschap van twee achtere-
envolgende vergaderingen. Vandaar dat het de aan-
dacht trok en zelfs eenigermate bevreemdende welke
dat bij de broeders, die in 1886 uit de Hervormde kerk
zijn getreden, dezelfde persoon beleid werd met de
leiding van de twee laatste Synoden, die door hen zijn
gehouden. Ook zij hadden erover een oordeel, en de D. K.
als regel voor de Kerkvergadering aangenomen.

De oplossing hiervan vindt men echter in de Acta
van de Voorloopige Synode, gehouden te 's Graven-
hage, anno 1891.

Art. 8 der Synode luidt: «Overgange tot de kerk
van de moderamen, behoudende de Synode allereerst
de vraag of met Art. 41 der Kerkordening, eenige
bepaling van de Kerkorde van Dordrecht, Dr.
L. H. Wagenaar en Dr. F. L. Rutgers wijzen er op,
dat wel Art. 41 verbiedt denzelfden dienaar te belasten
met de leiding van twee achtereenvolgende Classen,
maar dat ten aanzien van Synoden de praktijk der
Gereformeerde kerken geheel anders is geweest, en
dat b. v. de geschiedenis van Caspar van der Heiden
in 1717 en 1718 toont, hoe men er soms prijs op
stelde, tweemaal achtereen het voorzitterschap van de
zelfde personen op te dragen.» Is deze verklaring van
Art. 41 der K. O. juist, dan is er geen bepaling te
vinden waarom niet in de particuliere en generale
Synoden dezelfde persoon telkensmaal het voorzitterschap
mag waarmaken. Dat zij juist is en den geest en de
bedoeling der K. O. kennen doet men ik echter te
moeten ontzinnen, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne opvatting geheel ten onrechte beroepen op de
praktijk der Vaders, zoodat die zou gebieden zijn in
de Synoden van 1717 en 1718. De Synode van 1717
was een *generale* Synode, maar die van 1718 een
particuliere Synode, en wel op grond van de K. O.
zelve. Doch vooral ga de overtuiging, dat de heeren
Wagenaar en Rutgers zich ter rechtvaardiging van
hunne op

wezenlijk ook aan de omstandigheid toe te schrijven is, dat in het bedoeld stuk de opvatting van den schrijver omtrent de zinspeling: »Ontvangen van den Heiligen Geest, geboren uit de Maagd Maria» als zou deze een voorwerp van voortdurend Theologisch onderzoek zijn, terwijl de gemeente daarin een diepbaar onaanstabaar heiligmom van haar geloof ziet, moet hier slechts opgemerkt worden, dat naar het oordeel van vele uitstekende verleggenwoordigers der Theologische wetenschap, in 't bijzonder van hooggeachte leden der Theologische faculteit te Berlijn, het in die zinspeling beleden feit, bij onbevengden wetenschappelijk onderzoek, nog altijd den toets der waarheid doormaakt. Met de heeren General-Superintendenten zijn wij van oordeel, dat het eeuwig onduidelijk zijn grondvorm tot in de oudste tijden der kerk, ja, tot nader de apostolische eeuw reikende apostolische symbolen, in zijn korten vorm een sprekend getuigenis is van de groote daden Gods; volgens zijn indeeling een belangrijk model voor catechetische onderwijzing; door zijn gezag in de gemeente de onuitputtelijke bron van stichting voor jong en oud, — voor de kerk zooveel minder onomstreeks is, als het door zijn inhoud de band van vereeniging van de geheele Christenleeft op aarde vormt. Rene verwijdering der XII artikelen uit het kerkelijk gebruik, of slechts een vrijgeven aan de willekeur der afzonderlijke gemeenten, zou het rechtbewustzijn der gemeenten der landkerk krenken, den eeredienst een groot kleind, aan de gemeente een hoopgevoel van stichting en aanbidding ontnemen.

Het zal onze plicht zijn, binnen de grenzen der Evangelische kerk, waarover wij gesteld zijn, daarvoor zorg te dragen dat de belijdenis onzer kerk, welke, benevens andere grondwaarheden, die in symbolischen vorm gebracht werden door de Apostolische belijdenis, ook het stuk van de menschenwording Gods in Christus omvat, met innige trouw vastgehouden wordt, gelijk het niet minder de roeping is van ons ambt en van onze conscientie de bestaande kerkelijke ordening inzake het liturgisch gebruik der XII artikelen, gelijk tot dusver ook nog verder te handhaven. Dat wij, bij alle Evangelische ruimhartigheid — en ver er vandaan om uit de belijdenis van dit of dat afzonderlijk stuk een koude leerwet te willen maken, — toch elke agitatie om de XII artikelen uit hunne plaats te verdringen, in onze geestelijken niet dulden zullen, daarover verzoeken wij u in de kerkelijke kringen, in 't bijzonder ook bij de geestelijkheid onder uw opzicht, bij eene zich aanbiedende gelegenheid geen twijfel over te laten.

De zware verantwoordelijkheid, welke op de heeren general-superintendenten, ook onder de tegenwoordige woelingen rust, laten wij in hare volle waarde gelden: maar wij troosten ons in het vertrouwen, dat het u, gelijk als uwen ambtsbroeders gelukken zal, de opvatting te welen, als zou ook hij, die in eene van de grondwaarheden van het gemeenschappelijk Christelijk geloof afwijkende overtuiging heeft, met een oprecht hart, dienaar des Woords in de Evangelische kerk zijn kon. De omstandigheid, dat misverstand hieromtrent ontstaan kon, verhoogt de plicht van de heeren general-superintendenten, om hen die begeerten tot het uitoefenen van het geestelijk ambt geordend te worden, met herderlijke trouw voor oogen te stellen, dat zij zich hebben te beproeven hoe zij ten opzichte van de geloofswaarden der Evangelische kerk staan, ze zijnde op het hooge gewicht van de plichten die men voor tijd en eeuwigheid bij de ordeningsgeloofte op zich neemt. Dringend binden wij ook u op het hart, om getrouw te zorgen, dat het geestelijke ambt gesterkt worde, opdat de in de belijdenis nedergelegde heils en geloofsschat, die roept tot een inwendig doorleven, hoe langer zo meer, in de gemeenten geest en leven worden en alzo de kerk, als op den grondslag van het apostolisch geloof, zoover in de kracht der apostelen opgebouwd worden, tot heil der wereld en tot eere van den Drievienigen God!

De Evangelische Opperkerkeraad.
(w. g.) Borkhausen.

Het stuk is gericht tot de heeren general-superintendenten, die onder het ressort van den opperkerkeraad staan.

Wij merken op, hoe in dit stuk aan den dag komt, dat het hoogste bestuur der Pruisische Evangelische landkerk geen leervrijheid wil. Ook blijkt er uit, dat het den leeraren niet toegestaan wordt om de liturgie naar eigen believen geheel of ten deele weg te laten of te veranderen. De Haagse Synode laat het aan de predikanten over, welk gebruik zij van de formulieren willen maken; w! men bijv. geheele stukken uit het doops- of avondmaalsformulier weglaten, uit een reglementair oogpunt is daartegen niets in te brengen. De gemeenten zijn in deze aan het goedvinden der predikanten overgeleverd.

Of wij ons echter daarom in dit stuk kunnen vinden? Dat zij verre. Vooral is het volgens ons bedenkelijk, dat in deze circulaire van den Opperkerkeraad gewezen wordt op de omstandigheid, dat sommige theologische professoren, ook aan de theologische faculteit te Berlijn het er voor houden dat de uitdrukking: »Ontvangen van den Heiligen Geest, geboren uit de Maagd Maria» den toets van het wetenschappelijk onderzoek kan doormaakt. Ons komt het voor dat dit beroep op het gevoelen van eenige hooggeleerden in de Godgeleerdheid in dit stuk misplaatst is. De Opperkerkeraad had moeten wijzen op de Schriftuurlijkheid ook van dit deel der belijdenis, terwijl de waarheid daarvan alleen mag bevestigd, niet door het onderzoek van eenige hooggeleerde mannen, maar op het *Testimonium Spiritus sancti*, d. i. het getuigenis des Heiligen Geestes in de harten der geloovigen. Immers mag nooit worden toegegeven, dat een stuk waarheid is, omdat vele mannen, hoe geleerd ook, verklaren, dat het den toets der critiek vermag te doormaakt.

Ook trok het onze aandacht, dat het geschrift van den Heiligen hooggeleerd Har-nack: »Antwoord aan studenten in de theologie», niet geen enkel woord vermeldt van de belijdenis der Evangelische kerk gebroken hebben. Ons dunkt dat hij die het doel wil, ook de middelen willen moet.

Niet het minst vinden wij het te betrouwen, dat dit stuk van een Opperkerkeraad uitging, een staatsrechter, dat zijn hoogheid wel kan

toonen, maar wiens bestaan in strijd is met het woord: »Een is uw Meester, en gij zijt allen broeders.»

WINOKE.

Voor Kinderen.

De wijnstok en de brandnetel.

Een welige jonge wijnstok groeide naast een brandnetel, die bijna even oud was als hij, en zij sloten samen vriendschap.

De oude wijnstok, waar de jonge een loof van was, merkte dat en zei tot hem:

»Dat is een verkeerde vriendschap, die u nooit goed kan doen. Laat dien vriend varen. Er zijn zooveel andere struiken, die u beter passen en niet gevaarlijk zijn.»

Maar de jonge wijnstok dacht: die oude weet er niets van. Ik ben wijs genoeg om zelf te weten wat goed voor mij is. Wat zou die brandnetel mij voor kwaad doen? Kom, kom, ik stoer mij niet aan zulke praat.

Zoo werd dan tusschen den wijnstok en den brandnetel trouwe vriendschap gesloten. Zij zouden altijd bij elkander blijven en makkaar, als het noodig was, helpen, ja, zoo innig werd de vriendschap, dat de brandnetel in het opgroeien zich om den wijnstok heen slingerde.

Op zekeren dag kwam de tuinder en zag in den hof rond. Hij bespeurde den brandnetel en riep uit: »Die leelijke struik zou mijn heele planting kunnen bederven. Ik zal dat onkruid dadelijk uittreken!»

Meiden greep hij zijn scharp mes en sneed den brandnetel weg. Maar, o wee, de distel zat zoo geslingerd om den wijnstok, dat de hovener den laatste niet zag. Hij sneed ze allebei af en wierp hen als nutteloos weg.

Dit is de fabel. Weet gij wel waar in des Heeren Woord ons eenzelfde les wordt gegeven als in deze fabel ligt?

Krijgen of werken.

Er zijn veel moeilijke vragen in de wereld. Bijvoorbeeld waardoor de zee zout is, waarom het gras groen ziet en een gekookte kreeft rood; en ook hoe iemand die in den winter geen eten en geen dak heeft, aan allebei komen zal.

Ten minste was het moeilijk daarop een antwoord te vinden voor den jongen van wie ik u wil vertellen, of liever, die dat zelf verteld heeft, toen hij in eten en een dak boven zich had.

Die jongen dan, Maarten heeten, stond op zijn veertiende jaar reeds geheel alleen op de wereld. Hoe dat kwam, doet er nu niet toe. Maar hij moest voor zich zelf zorgen, en had dat ook zoo lang mogelijk gedaan. Doch 't werd winter en toen kon hij zijn haas, een schilder, hem niet meer gebruiken en zei: »In 't voorjaar kunt gij wel weerom komen.» Doch waar de jongen tot het voorjaar van leven moest, dat zei de haas niet.

Nu zat Maarten in grooten nood. Zijn ouders hadden hem geleerd alledaag tot den Heere te gaan en Hem te bidden om uitredding. En al waren vader en moeder lang dood, Maarten had dien goeden raad niet vergeeten, en handelde er ook nu naar. Tegelijk deed hij zijn best om werk te vinden en liep alle bazen af. Maar de een zei: »Ik zit 't winters geen volk aan»; de ander: »Ik kent mijn vak niet»; de derde: »kom later nog eens weerom.» Doch toen het avond werd had Maarten nog geen werk; ook had hij nog niets gegeten dien dag en vist niet waar hij slayen zou. Er was wel gelegenheid daartoe in een koshuis, maar het kostte een kwartje. Dan kreeg men nog een boterham er bij.

Moedeloos zette Maarten zich op een stoep neder en keek droefig voor zich, terwijl hem de tranen in de oogen kwamen. Openens kreeg hij een duw. Hij zag op en bespeurde een man, als schipper gekleed, die haast over hem gevallen was.

»Hei, jongen!» riep de man. »Wat zit ge daar zoo in de kou. Ga naar huis!»

»Dat kan ik niet!» zei Maarten.

»Ik moet eerst een kwartje hebben», was 't antwoord.

Aha dat is een slimme bedelaar, dacht de man, maar wacht, en hij sprak:

»Kom eens even mee.»

De schipper deed de deur van 't huis open en zij traden binnen. Toen sprak hij tot Maarten:

»Kan je 't met een stuiver ook niet doen?»

»Neen», zei Maarten, en hij vertelde waarom.

»Dat verandert», hernam de man, »en nu wou je zeker dat ik dat kwartje gaf.»

»Ik ben geen bedelaar mijnheer», zei Maarten.

»Ik vroeg er ook niet om.»

»Nu goed; ik geef het ook niet. Wil je er voor werken dan kan ik hier eten en van nacht slapen. Anders gegroet.»

Dat nam Maarten met vreugd aan. De schipper, of liever de schuitenvoerder — want dat was de man — bracht den jongen in de keuken, gaf hem brood en koffie en bracht hem toen naar de schuur achter 't huis. Daar was een bed waar anders de knercht in sliep, maar die was, w! 't vriezend weer was en er niet werd gevaan, een paar dagen naar huis.

Toen de haas den volgende morgen kwam, zat Maarten al gereed en gekleed voor zijn bed.

»Ei zoo», sprak de schuitenvoerder, »zijt ge al klaar? Wat gaat ge nu doen?»

»Wel mijnheer», was 't antwoord, »ik moet nu eerst het kwartje verdienen, dat u mij hebt uitgewonnen.»

De man begon te lachen en sprak: »Nu laat dat maar rusten. Je valt me mee. Wou je gister geen kwartje hebben?»

»Zeker mijnheer, maar ik werk er liever voor dan er om te vragen.»

»Mooi gezind jongen!», riep de man. »Hebt je ook verstand van varen?»

Ongeklunck kon Maarten beter op een ladder klimmen dan een schuit besturen. Maar de haas zei: »Nu, we zullen zien. Voorreest heb ik wel wat te doen.»

Zoo bleef Maarten bij den schuitenvoerder aan 't werk, al was 't evenmin schilderwerk als schuitvearen, maar allerlei kappen voeren, brood halen, water dragen enz. Veel verdiende hij er niet mee. Maar hij dankte den Heere dat hij 't haas een huis en eten had.

Toen 't voorjaar kwam wilde Maarten weer gaan schilderen. Maar de haas die gemerkt had wie Maarten was, wilde daar niet van hooren en zei: »Blijft bij mij. Ik houd van eerlijke leverige menschen, en een jongen die niet wou klagen maar verdienen, past nu best. Wil je 't vak leeren; blijft dan.»

Nu daar had Maarten niet tegen. Hij was jong en wendde spoedig aan het werk, dat hij nu te doen kreeg. De Heere zegende hem daarin. Zijn haas was, helaas, wel geen vroom man, maar toch, gelijk 't meer gaat, hield hij

van Maarten omdat die God vreesde, en hij hem vertrouwde kon. In het vak van den haas was 't vooral noodig dat hij op de eerlijkheid van zijn menschen aan kon.

Diezelfde knaap, die eens als arme jongen zonder geld hongerig op een stoep had gezeten, werd later een man, die rijkdoms hoofs zijn brood had, en die ook wat missen kon voor anderen. Doch hij bleef er altijd bij, dat hij liever werk gaf dan geld, gelijk ons ook de Schrift leert, dat wie niet werken wil, ook niet eten zal. (Als iemand niet *aan* werken is 't geheel niet anders). Maarten had zelf ondervonden welk een zegen het is door werken uit den nood te komen. Hij dankte den Heere dat hij het had mogen doen.

De Schrift spreekt ons van een man »die vaardig in zijn werk is», en in Ps. 90 zingen wij: »Sterk onse hand en zegen onze vijt. De raven brachten wel aan den profet Elia brood, maar alleen toen er honger in heel 't land was. En zoo ook wil de Heere dat we ons werk doen met vijt en vergenoegdheid, niet in eigen kracht maar zijnde op Hem. Op zulk werk geeft Hij zijn zegen. Hij wil dat ieder doe wat zijn hand te doen vindt. Dan kunnen we ook hen helpen, die wel *willen*, maar niet *kunnen* werken, en daaraan heeft de Heere een welgevallen.

HOOGESHIK.

Geformeerde Gezindheid.

Geformeerde Kerken.

BEROEPEN: Kollman A. J. Boersma te Bija. — Smeets (Valkenburg) B. D. G. P. Sluiter te Vianen. — Dintloord, H. Kulk te Steenwijk. — Hoorn, S. Oudekerk te Zalk. — Maaslaas B. K. Fennhout te Dordrecht. — Zaandam A. J. D. van der Maank te Groningen A. — Boles (gem. Ridderkerk) H. Vissink te Garmen.

AANKOMEN: Hellevoetsluis A. Delfos te Kampenland. — Idschelshuisen E. J. Koppes, cand. van de Theol. school te Kampen. — Kampen, J. J. Westerbeek van Gerten Bte te Mijddrecht.

BEROEPEN: Hoogeveen B. J. J. Westerbeek van Gerten te Mijddrecht. — Zaandam A. J. van der Linde te 't Hartogenbosch. — Oudenham A. J. Z. Hoek, cand. te Rotterdam. — Utrecht B. P. C. Koster te Velp B. — Weersdam B. D. M. Bannier te Schiedam B.

Nederlandse Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Hovsten (Gron.) E. J. H. Hooft te Sluiter. — Hoogmade A. A. E. Hoogster te Wijn. — Meelshuis, H. van der Hoeven te Noord-Scheemster. — Oosterwijk, J. A. Schult te Gertum. — Middelburg, P. Meijnders te Leem. — Kollumerwaag, H. G. Rozeboom, cand. — Alkmaar A. de Haan te Ophemert. — Nedechemer, P. A. Steenhaker Morlyon Loysen, cand. te Schoonhoven. — Beusichem, H. E. Vinke te Tricht. — Hede A. J. C. Delking te Jaarsveld. — Willige Langeraar, H. G. Rozeboom, cand. te Groningen. — Fenne (Veluwe), S. H. A. Begeman, gep. pred. van Ned. O. Indis. — Wieringerwaard, Th. E. Gansu, Molire te Bleda. — Opperdoorn, E. Sipperda te Hinderloopen. — Vechel, A. P. van der Schuer te Oude en Nieuwe (Fried.) — Beusichem, H. E. Vinke te Tricht. — Corneje, J. Draalme te Klundert. — Gillaarshook (G. Dordrecht). — A. A. Steenhaker Morlyon Loysen, cand. te Schoonhoven. — Loom op Zand, Lammert te Hilperkerk (Fried.). — Gierseveen A. A. W. J. Boelman te Venhuizen.

AANKOMEN: Havelo, H. R. Offerhaus te Nieuweveer. — Gouda, B. H. van Beemen, cand. te Buisum. — Kethel en Spaland, E. E. van Griethuizen te Montsur. — Humpens en Teerns, C. J. Boers te Bantkenham. — Bunnalsen, S. A. C. Rijnbergen te Maarsse. — Sittard, P. A. Hugo van Rossum te Beek. — Hevelsen, J. Bolt, cand. — Pomerend, J. C. Benit te Bovenkerke.

BEROEPEN: Schoonhoven, H. A. den Boer te Dordrecht. — Oudenham, Kerkvoerder, Metman en Zuhdergoude, P. A. Steenhaker Morlyon Loysen, cand. te Schoonhoven. — Beusichem, H. E. Vinke te Tricht. — Oud Beijerland, H. Follies te Dordrecht. — Uithuizenmeeden, Dr. Jac. Schuimant Steenhoven te Oadaga. — Wessens en Aalman (Fr.) G. F. Hagsels, te Rolschate. — Wams A. A. E. B. Gunning te Oot Hem. — Lollum Waalkens, D. Oringa te Wijk. — Fennes-Binnon, J. van Bolhuis te Weste. — Terhilde, R. A. Lams, cand. te Orland. — Anloo en Kollum, H. G. Rozeboom, cand. te Groningen. — Charles A. J. Draalme te Klundert. — 't Heer Hendrikshinderen, H. G. Rozeboom, cand. te Groningen. — Heensche, J. A. Schult te Gertumland berg. — Nieuwe-Pelsla, H. G. Rozeboom, cand. — Vlachterdijk, D. W. Beikema, cand. te Niekerk.

Beropen bij de Nederlandsche Gereformeerde te Grand Rapids Michigan (N.-Amerika), Dr. K. Werner, te Leiden.

Plaatsgebrek noodzaakt ons eenige Advertentien tot een volgend nr. uit te stellen.

Advertentien.

Te Koop gevraagd:

een klein, eenvoudig AVONDMAALSTEL en een DOOPBEKKEN.

Dr. Ir. lett. M. N., aan het Bureau dezer Courant.

Ontvang- en Betaalkas.

Rente-vergoeding voor Gelden à Deposito:

met één dag opzegbaar . . . 1 1/2 pCt.
met tien dagen opzegbaar . . . 2 pCt.

Voor groote bedragen op langere termijn is de rente hooger.

Open en gesloten bewaargeving volgens reglement.

Amsterdam, 16 Dec. 1892.

Door bijzondere gelegenheid ter overname aangeboden: 2 Ex. BIBLIA, uitgave

Dr. Kuyper, Dr. Davinok en Dr. Rutgers, 18 afleveringen reeds verschenen; met de overige nog te verschijnen er bij. Tegen verminderde prijs. Te bevragen bij J. TH. LEMCKERT, Roek. te Landhuizen.

GOLDSCHMEDING'S

PIANO- en Orgelhandel,

Warmoesstraat 141, Amsterdam.

biedt steeds de meest uitgebreide sortering Instrumenten en zendt direct op aanvraag Catalogi, Prijslijsten en Conditiën.

DIRECTE INVOER. LAAG PRIJZEN.

4 pCt. GELDLEENING

groot f 12,000,

verdeeld in aandelen van f 1000, f 500 en f 100, ten behoeve van de vereeniging »de Kerkelijke Kas»

ZAANDAM, wier statuten zijn goedgekeurd bij Z. M. besluit dato 10 Aug. 1887, voor aflossing van hypothecaire schulden.

Nadere inlichtingen te verkrijgen bij den boekhouder, den heer C. P. ENGEL, Zaandam, Parkstraat.

In geen Christ. gezin ontbreke meer een Amerikaansch Orgel.

BREEBAART'S

ORGELHANDEL

Damrak 23, AMSTERDAM

levert solide en goedkope Orgels.

Reeds 287 maal bekroond. Feest der Cultuurg.

Ondergetekende bericht dat het

HANDBOEKJE,

ten dienste der Gereformeerde Kerk, redacte D.Ds. J. H. FERINGA en A. LITTOOY, nog in deze maand verzonden wordt. In verband met de vele opgaven die het bevatten zal, was spoediger uitgave niet mogelijk.

K. LE COINTRE, Uitgever te Middelburg.

Hij D. DONNER, te Leiden, verscheen dezer dagen:

DE GESCHIEDENIS DER ZENDING,

van de Zending uit Genève tot de oprichting der Zendinggenootschappen, 1555—1792.

door

L. TIEMERSMA, Zending-leeraar te Tuingraan.

Uitsluitend ten voordeele van de Evangelisatie door Landontginning op West-Java. Prijs 75 Cent.

Vrije Universiteit.

Tot mijn blijdschap mogen wij deze week wijzen op een viertal examens, die aan onze Hoogeschool met goed gevolg zijn afgelegd, en waarbij het universitair karakter onzer school, (zoover wij met haar organisatie althans gevorderd zijn) in het licht treedt.

Er werden n.l. deze week bevorderd tot candidaten in de theologie de heeren H. Eerink en E. Prinsen;

tot candidaat in de letteren de heer S. Ridderbos;

tot candidaat in de rechtsgeleerdheid de heer Jhr. A. E. de Savornin Lohman Jr.

Ik wensch deze jonge mannen van heeler harte geluk met deze schrede op den maat.

Hilversum. S. J. SEEFAT, penningmeester.

Voor Kerken, Scholen en groote Lokalen,

VULKACHELS,

van f 15.— en hooger.

Meyjes & Höweler,

DAMRAK

Op het Nummer letten s. v. pl.

19.

Uitgezochte Geschenken

voor het Einde des Jaars.

1. N. J. HOFMEIJER. Uit de Duisternis tot het Licht, een wegwijzer voor Heilbegeerenden. In prachthand slechts f 1.90.

2. H. BELCHER STOWE. Vrouwen der Schrift, met prachtige gekleurde platen. In prachthand prijs f 10, slechts f 2.90.

3. Het Oosten, rijk geillustreerd. In prachthand prijs f 15, slechts f 4.50.

4. GEORGE EBERS. Egypte, Prachtwerk in folio, rijk geill. In prachth. st. f 12.50.

5. WYLLIE'S Standaardwerk. Geschiedenis van het Protestantisme, uit het Engelsch door Dr. J. A. GORTY VAN WILK. Rijk geill. In 2 prachthanden slechts f 5.25.

6. Prentbijbel voor de Jeugd, aanbevolen door Dr. J. W. FELIX, 4^e formaat, met meer dan 200 platen. Vaal gebonden prijs f 12.— slechts f 3.90.

7. OTTO FUNCKE. Paulus te Water en te Land. In prb. prijs f 3.25, slechts f 1.90.

8. OTTO FUNCKE. Zielestrijd en Zielevrede. In prachth. prijs f 3.25, slechts f 1.90.

9. OTTO FUNCKE. Waak op mijn ziel! Christelijk Dagboek. In prachthand-prijs f 5.50, slechts f 2.90.

10. HOFACKER. De Zaligheid is in geen anderen. Bijbelsch Dagboek. In linnen band slechts f 1.75.

11. HUDECOPER. De Christenleeraar en Huisvriend, Bijbelsch Dagboek. In linnen band prijs f 3.25, slechts f 3.90.

12. JAMES SMITH. Het Herderlijk Morgenbezoek. Bijbelsch Dagboek. In linnen band slechts f 1.50.

13. JAMES SMITH. Het Herderlijk Avondbezoek. Bijbelsch Dagboek. In linnen band slechts f 1.50.

14. C. H. SPURGEON. Voor Iederen Morgen, Bijbelsch Dagboek. In linnen band slechts f 1.90.

15. C. H. SPURGEON. Voor Iederen Avond, Bijbelsch Dagboek. In linnen band slechts f 1.90.

16. C. H. SPURGEON. Praatjes van Jan Ploeger. In linnen band slechts f 1.—.

17. C. H. SPURGEON. Jan Ploeger's Praatjes bij nieuwe Praatjes. In linnen band slechts f 1.—.

18. C. H. SPURGEON. Juweeltjes. In linnen band slechts f 1.—.

19. C. H. SPURGEON. Ja en Amen. Beloften Gods voor iederen dag des jaars. In linnen band slechts f 1.90.

20. C. H. SPURGEON. Gaat in door de enge Poort. In linnen band slechts f 1.—.

21. HESBA STRETTON. Een Doornig Pad. In prachthand prijs f 3.50, slechts f 1.90.

22. Mrs. CUMMINS. De Lantaarnopsteker. In prachthand prijs f 3.50, slechts f 2.25.

23. JULIA. Geschieden. In prachthand slechts f 1.—.

24. JULIA. Een Wees. In prachthand prijs f 1.90, slechts f 1.10.

25. JULIA. Zonder Moeder. In prachthand f 1.90, slechts f 1.10.

26. JULIA. Gravin en Vrouw. In prachthand slechts f 1.10.

27. N. BEETS. Dichtwerken. In 4 prachthanden slechts f 3.—.

28. J. P. HASSEBOEK. Eerste en latere Dichtwerken. Laatste herzienie uitgave, in prachthand slechts f 1.60.

Wie een mooi, een degelijk werk voor zich zelf, of voor geschenk aan vriend of vriendin verlangt, vindt zeker in deze keurverzameling daartoe een rechte keuze. 't Zijn voortreffelijke boeken die overal een eereplaats waard zijn. Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van Goedkope Boeken, te Rotterdam. Franco toezending na ontvangst van postwissel, waarop behalve verlangde No. vermeld staat »Uitgezocht Aanbod».

GEDRUKT TER KON. NED. STOOMDRUKKERIJ WARMOESSTRAAT 106, AMSTERDAM.

»schappelijke ladder en hoop, dat die door vele, niet even goed succes, zal gevolgd worden. Inzonderheid zijn de beide theologen een gewichtige stap nader gekomen tot hun levensdoel.

Wanneer zal de tijd komen, dat wij eens omtrent alle faculteiten zulke verbliffende mededeelingen zullen hebben te geven? Och, mocht het er ons om te doen zijn zulks ernstiger van de Heere te begeeren!

Hoe wordt voor eigen eer, ook in onzen kring, niet vaak met warmte gestreden. Hier echter geldt het de eere Gods. Waar blijft onze droefheid, dat het ongelof bij de studie der natuurkundige en medische wetenschap nog steeds vrij spel heeft, en althans onzerzijds daartegen geen dam is opgeworpen? Is het geen tijd, ons daarover voor den Heere te verootmoedigen, opdat er verandering kome Wanneer Gods volk in Nederland er waarlijk eens toe komen mocht over deze dingen te denken voor het aangezicht Gods, gelijk Israël in de dagen van ouds (Richteren 2:3—5), zou de Heere ook hen in outferming aanzien en dezen aanaad van ons wegdoen. Dat het Hem aan de geldmiddelen niet ontbrekt, mochten we deze week weer ervaren, toen wij verast werden door een legaat van vijfhonderd gulden van wijlen MeJ. H. F. Elgersma te Bolswaard.

We moeten meer werkzaam worden met de beloften Gods, dat Hij het geloovig gebed verhooren wil; maar in de eerste plaats ons zelve onderzoeken, of er gebed voor deze zaak in ons hart is, en zoo niet, ons deswege voor Hem leeren verootmoedigen.

W. HOVY.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan contribuenten: door den heer C. J. Leyli te Leiden f 5; door den heer A. Adriaanse te Helder f 50; uit Nieuw-Amstel f 62; door den heer P. Bongenaar te Kamerik f 45; door den heer C. J. Boezart te Haarlemmermeer f 30; door Dr. J. J. Westerbeek van Eerten f 20; de Mijddrecht f 25; door Dr. J. C. van Schelven te Dieren f 100; door den heer Johs. Huysman Jan. te Zwartsluis f 122; door den heer W. Geurts Wan. te Opheusden f 17; door den heer A. van Heusden te Hellevoetsluis f 25; door Dr. G. Oosterhuis te Zetten f 68; door den heer H. Bosloper te Slochteren f 11; door den heer A. B. Jonker te Uithuizenmeeden f 20; door den heer J. P. Vergouwen te Oostburg f 12; door het Loc-com. te 's Gravenhage 20 storting f 40; aan collecten: van de Geref. kerk te Kockengen f 16; van idem te Voorschoten f 10; van idem te Sassenheim f 5; van idem te Katwijk a. Z. f 10; van idem te Renswijk en Sluipwijk f 6; van idem te IJsook f 8; van idem te Oudewater f 4; van idem te Hasselt f 15; van idem te Mijddrecht f 12; van idem te Sloterijk f 18; van idem te Weesp A f 9; aan schenkingen: door Dr. J. C. van Schelven te Dieren f 1, uit Brummen: van B. W. f 1, van G. B. f 75, van J. T. f 6; van MeJ. F. L. f 1, van MeJ. G. H. B. f 6; van MeJ. H. B. voor het lezen van de Herant f 1, samen f 5.75.

Voor het Studiefonds:

Van Prof. Dr. A. H. de Hartog ingekomen: Van de Halvestuiversvereeniging te Hilversum f 42.50; J. T. te R. f 4.50; voor het tekort van MeJ. E. V. door MeJ. C. E. B. te R. f 5; door Dr. K. S. van C. te L. f 2; door J. K. van de Halvestuiversvereeniging te 's Gravenhage f 100.

S. J. SEEFAT, penningmeester.

Hilversum.

Jean de Calvot geboortig van Lim van de Aude), hooggeleerd in de van Toulouse. Hij alleen in zijn vak, leere aan zijn harten Nov.) 1532; vermanen tot God geestelijken kwalijk nog met rust. Ma was hij aan een m 1533, gedaan had. het eten te spreken moet regeeren, en Heilige Schrift met. Hierdoor werden li komen.

Kort hierop wete de rechtters getrac lidjen te verdedi betrekking met g tot punt over de v verklaarde hij, dat een nutteloozen w aanwezig. De ri gingen wel gemer op zijn pas wist te Heilige Schrift, w den zij in zijn voor hem drie artikelen

Dit blad wordt bijdragen van v en dit blad bereij van de ADMMI lezingen die kunnen voor het

„Aem gewo

In breeder k al meer ongesd van Bethlehem Nog wel wi tweetal vrije v slagen te zijn den oude van t licht in de dook te brengen, verv En komt er bruik nog een kenden kring, e allerlei geschenk zelfs in geheel on jubel nog zoo v ongemerkt poesi herinneringen aan lang waren uitge den achtergrond zijner verbeelding Kerstboomen, i ken, Kerstparijs borschen, Kerst alles is er nog in Veelmeer dan s het Kerstkind uit zulk Kerstvie En Madonna, den arm duide wat die Kindeke den schoonen sel der ons zijn beel Ot ook, wie koopt in een spe van geplet papier Maria en Jozef een klein bakje, in ligt.

Wansmaak en En onder al d en dit min kiesch ment, begint de haar breede afm te geven van een een wieg waaru stolen heeft.

Want wel sch loof. Hier een die Gods heilig het schoone Ke aan te vallen. Di die al het Kerst laat leven, mits menschelijke vere spotter, die zijn zijn tafelbroeder het mysterie van Of ook een vers eeu, die n hat in wiens heugen